

Innberetning om registrering av fortidsminner

på Sætrang gnr. 100,

Haug s., Norderhov p., Buskerud.

Foretatt 1/5 1964 av Bjørn Myhre.

I forbindelse med en utparsellering av tomter på Sætrang ~~kø~~ foretok konservator Wencke Slomann en befaring på garden høsten 1963. Hun oppdaget da flere gravhauger, og det ble bestemt at en ~~ny~~ere registrering av fortidsminner på garden, skulle foretas våren 1964. (innberetning i top.ark.)

Følgende fortidsminner ble funnet :

På utparsellert tomt fra gnr.100, bnr.1, ~~nå~~ nå gnr.100 bnr.92, eier Gunnar Gresaker, Sætrang pr. Hønefoss, lå to små røyser. De ligger på vestre kanten av en flat, lav terrasselignende bergknause som stikker seg ut mot dyrka mark ca 300-400 m sør for husa til gnr.100, bnr.1 (eier Ole M Sætrang Bergknausen ligger i søre kanten av det vide høydedraget som hovedbruka på Sætrang ligger på, og ca 50-75 m øst for gardsvegen som går i NNØ-SSV retning tvers over Sætranhøyden.

1. ca 30 m SV for huset til Gunnar Gresaker, på kanten av bergknausen, ligger ~~en~~ ovalformet røys av små kultstein. Den er jevnt og rund på overflaten og virker uskadd. Den er beplantet med små buskfuru. Høyden er ca 0,75 m og den er 7-8 m lang og 6 m brei.
2. 7-8 m NNW for foregående, også på vestre kanten av knausen, ligger en rund haug som er grasgrodd, jevn og ~~uskadd~~ uskadd. Ingen kultstein stikker opp gjennom torva på denne haugen, og det kan ikke sikkert bestemmes hva den er laget av . Trolig er også dette ei røys. Den er 5-6 m i tv.m. og 0,5- 1 m høg.

(Den ene av disse haugene er nevnt i W.Slomanns innberetning s.2 : " Den ~~en~~ andre runde haugen som lå opp for Jensens tomt osv. ". Gresaker hadde allerede planlagt at begge haugene skulle få ligge urørt i kanten av et plenanlegg på eiendommen.)

ca 200 m SV for haugene 1 og 2 ligger en høg, spiss fjellknaus, kledd av barskog, Den ovenfor nevnte gardsvegen går i vestre kanten av knausen. Oppå knausen, 10-20 m nord for sjølve toppen, ligger muligens en rundhaug. Fra haugen er det en

Bilde nr. 5-7.

Bilde nr. 4 og 7.

bratt skråning ned mot øst og en slakere skråning ned mot nord og vest.

Bilde nr. 8.

3. Haugen er rund av form, men ut fra vestre side av den går en lav, graskledd rygg som fortsetter ned skråningen mot vest. Dette gjør ~~at~~ det usikkert om haugen er en gravhaug, den kan muligens være ~~en~~ den østre delen av en lav oppstikkende bergrygg som har fått den runde formen ved at jord og grus har samlet seg omkring den. Ingen steiner er synlig gjennom grastorva, som hele haugen er dekket av. Den er ca 8 m i tv.m. og 0,75 m høg. En ca 0,5 m brei og 0,5 m dyp forsenkning går tvers over haugen i Øst-vest retning.

(Haugen lå opprinnelig på gnr.100, bnr.1, eier Ole M. Sætrang, men den ligger nå utparsellert tomt som er kjøpt Viul Tresliperi, Viul pr. Hønefoss. I følge Ole M. Sætrang skal det bygges hus på tomta, og ~~arbeidet~~ arbeide med dette skulle trolig ta til i vår. I forbindelse med utgravningen av haug 4, bør det derfor foretas et prøvestikk i haug 3 for å få det fastslått om det virkelig er en gravhaug eller en naturlig bergrygg.)

På utparsellert tomt fra gnr.100, bnr.1, eier Ole M. Sætrang, ligger rester av en gravhaug. Nåværende eier av tomta er Rolf Jensen, Sætrang pr. Hønefoss.

4. Haugen ligger ~~i~~ ca 10 m vest for huset til Rolf Jensen på et sted hvor det var en liten lav bergrygg. Denne lå midt mellom bergknausen hvor haugene 1 og 2 ligger og garsdvegen som går i retningen NNØ-SSV over Sætrangs-høyden ~~hvor~~. Som ved haugene 1 og 2 er avstanden fra husa på gnr.100, bnr. 1, ca 300-400 m i sørlig retning. Bergryggen lå i søre kanten av den dyrka marka på Sætrang høyden, og ca 5 m lavere enn haugene 1 og 2. Det er nå påfylt grus og jord over bergryggen, og under planeringsarbeide ble toppen av gravhaugen fjernet. Den hadde ~~en~~ bestått av kultstein og hadde vært rund av form. I følge Rolf Jensen skulle bunnlaget av haugen ligge uskadd igjen under fyllmassen. Størrelsen av haugen kan ikke oppgis.

Omkring haugen hadde det vært en sirkelformet steinrekke som muligens kan ha vært en fotkjede. Oppå ~~en~~ haugen lå en ca 3 m lang steinblokk av sandstein. Den hadde firesidet tverrsnitt og var tilspisset mot den ene enden. I følge tradisjonen skulle steinen ha vært reist på haugen. Steinen var lagt i vestre kant av planeringen ca 10 m NV for stedet hvor haugen lå.

Bilde nr. 10.

(Sml. innberetning fra W.Slomann s.l. Rolf Jensen arbeider for tiden med den videre utplanering av tomta, og han så helst at en eventuell utgravning av haugresten ble foretatt så fort som mulig, slik at han kunne få så til plen på området.)

I følge tradisjonen skulle den store haugen hvor gravfunnet C 617-44 var gjort, ha ligget nær tunet på gnr.180, bnr.6, eier Håkon Eidahl. (Ettergravning på dette stedet er foretatt av konservator W. Slomann ¹⁹⁵⁹, se innberetning i top.ark.) Dette stedet ligger i nordre kanten av Sætranghøyden, men i følge Topografisk Journal for Norge 1802, skal det på Sætrang ha vært et stort gravfelt med mange hauger, og muligens kan feltet ha strukket seg over et så stort område at både haugene 1-2 og 4 og storhaugen med det rike gravfunnet har tilhørt samme felt. (Se innberetning 1963 fra Wenke Slomann).

Det var i midlertid ingen tradisjon på Sætrang i dag om at det hadde vært flere gravhauger mellom de omtalte haugene. Hele dette området er nå oppdyrka, men i åkeren stikker det på flere steder opp lave, runde forhøyninger ^{som} ~~hvor det~~ skal være små bergskolter. ~~utløst~~. Kanskje kan det ha vært gravrøyser på disse forhøyningene.

Allt uoppdyrka mark på Sætrang ble rekognosert, men ingen flere gravhauger ble sett. Wenke Slomann omtaler i sin innberetning 1963 s.l at det muligens kunne ligge noen gravhauger på udyrka mark omgitt av åker, like vest for gardsvegen og haug 4. Disse var nå lite tilgrodd med gras og busker, og er nok ingen gravhauger, men enten naturlige morenerygger eller bergknauser som er delvis overgrodd med jord og gras.

Oslo mai 1964

Bjørn Myhre
Bjørn Myhre.

Bilder av haugene 1-4 på Sætrang, gnr. 100
Haug s., Norderhov p. Buskerud.

- Bilde 4 : Haug 2 fra sør.
- Bilde 5 : Haug 1 fra nord.
- Bilde 6 : Haug 1 fra N.Ø.

- Bilde 7. : Haug 1 og 2 fra SØ. Haug 1 nærmest.
- Bilde 8. : Haug 3 fra sør.
- Bilde 9. : Terrassen hvor haugene 1 og 2 ligger fra vest.
Haugene ligger rett ned fra pilene. Haug 1 til høyre.
- Bilde 10. : Haug 4 lå på flaten foran huset. Bautasteinen ses i skråningen i forgrunnen. Haug 1 ses på toppen av terrassen til høyre for huset.

Oslo 1. mai 1964

Bjørn Myhre